

Informacija o preduzetim aktivnostima sa prijedlogom mjera

Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine je proteklih sedam dana svojim intenzivnim pregovorima, razgovorima i prijedlozima, u suradnji sa istovjetnim komorama u regionu i unutar Bosne i Hercegovine, višekratno upozoravala na problem lanaca snabdijevanja, koridore za prometovanje određenih roba, kako BiH ne bi ostala bez potrebnih namirnica, repromaterijala, medicinskih sredstava i drugo, te kako bi naše proizvedene robe našle izlaz na europska i druga tržišta.

U nastavku slijedi pregled realizvanih aktivnosti sa prijedlogom mjera.

1. Inicijativa za sastanak vezano za uticaj proglašene pandemije koronavirusa upućena Ministarstvu prometa i komunikacija 12.03.2020. godine.

Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine je zaprimila i prima veliki broj upita od bosanskohercegovačkih cestovnih prijevoznika i izvoznika o novonastaloj situaciji sa širenjem Corona virusa (COVID-19), koja je od strane Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) proglašena pandemijom, a s ciljem dobijanja odgovora o postupanju firmi koje se bave međunarodnim cestovnim prijevozom putnika i roba.

Svjedočimo nizu donesenih mjera radi sprječavanja i suzbijanja bolesti izazvanih novim koronavirusom (COVID - 19) od strane država u okruženju kao i Bosne i Hercegovine, preko svojih nadležnih tijela za suzbijanje i borbu protiv širenja koronavirusa (COVID - 19).

Mjere i preporuke imaju višestruk značaj za bosanskohercegovačke kompanije koje se bave cestovnim prijevozom. Prvenstveno kao društveno odgovorne kompanije ima se za cilj smanjiti rizik mogućeg širenja virusa u skladu sa mjerama i preporukama nadležnih zdravstvenih tijela na svim nivoima u Bosni i Hercegovini, a nakon toga voditi odgovorne aktivnosti u cilju održanja likvidnosti firmi u nadolazećim danima dok traje pandemija Corona virusa (COVID-19).

Firme koje se bave cestovnim prijevozom putnika i roba su već suočene sa gubicima zbog zatvaranja granica država pogođenih ovom pandemijom, posebno imajući u vidu karakter ove grane privrede, koja je prva na udaru zbog restrikcija ili onemogućavanja kretanja ljudi i dobara. Također, trenutno je niz nepoznanica između ostalih na koji način će se odvijati redovan međunarodni linijski prijevoz imajuću u vidu obaveze održavanja linija, iako za to trenutno ne postoji ni minimum uslova, kojim pravcima transportovati robu u slučaju da je imate kome i isporučiti, zadržavanju vozača koji se nakon obavljenih prijevoza vraćaju u državu itd.

S tim u vezi upućena je inicijativu za sastanak sa ministrom i zamjenikom ministra kako bismo u što kraćem mogućem vremenskom roku došli do određenih mjera, preporuka za ublažavanje novonastale situacije, te iznašli prijedloge modela moguće pomoći firmama koje se bave cestovnim prijevozom, kako bi u što manjoj mjeri smanjili gubitke koje donosi situacija oko pandemije koronavirusa (COVID - 19).

2. Inicijativa za sastanak upućena Agencijama za bankarstvo FBiH i RS 12.03.2020. godine

Uzimajući u obzir ujedno i saniranje posljedica VTK je predložila sastanak s Agencijama za bankarstvo jer imamo saznanja da primjerice, Unicredit banka u Italiji, vidljivo na njihovoj web stranici, zemlji koja

je trenutno najviše pogođena ovim virusom, nudi punu podršku kompanijama koje su od strane italijanskih nadležnih organa identificirane kao pogođene virusom COVID-19, te će njima ponuditi **specijalne „hitne pakete“ koji uključuju:**

- **Šestomjesečnu suspenziju plaćanja kredita za kompanije koje posluju u područjima pogođenim virusom COVID-19,**
- **Prolongiranje kredita za uvezenu robu do 120 dana u slučaju neprijema zbog razloga povezanih sa COVID-19,**
- **Odobranje kreditnih linija za likvidnost u trajanju do 6 mjeseci.**

Htjeli smo provjeriti da li već postoje slične povlastice za bosanskohercegovačka preduzeća, te ukoliko ne, da li se razmatra mogućnost uvođenja ovakih mjera podrške, posebno za kompanije iz sektora prijevoza putnika i tereta, kao i ostalim izvozniciima koji su prema prvim preliminarnim pokazateljima najviše pogođeni ovom pandemijom?

S tim u vezi, zamolili smo za jedan zajednički sastanak na gore navedenu temu, ili pravovremene odgovore.

3. Informacije o režimima obavljanja prijevoza sa drugim državama tražene od Ministarstva prometa i komunikacija BiH i Ministarstva vanjskih poslova BiH 12.03.2020. godine

U vrijeme donošenja različitih mjera za sprečavanje širenja virusa Covid-19 u velikom broju država, sve je više upita uvoznika, izvoznika i prijevoznika u kojima se traže zvanične informacije o uvjetima

pod kojima je moguće obaviti prijevoz robe ili putnika u/iz neke države ili tranzitirati sa robom ili putnicima. Od velike važnosti su jasne i blagovremene, službene informacije ove vrste koje se odnose na Republiku Srbiju, Republiku Hrvatsku, Crnu Goru, Sjevernu Makedoniju, jer su nedostupne, ali i ažurirane informacije i ovih i iz drugih država.

Obzirom na nadležnost Ministarstva komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine tražene su informacije o navedenom.

4. Poduzimanje žurnih mjera vezano za COVID-19, s ciljem pružanja potpore gospodarstvu upućeno VM, MVTEO, MVP, MPK, MFT, te vladama RS, FBiH i Brčko distrikta 13.03.2020. godine

U vezi s novonastalom situacijom vrlo složenog i otežanog ostvarivanja vanjskotrgovinskog prometa gospodarstvenika s teritorije Bosne i Hercegovine, vezano za COVID-19, apelirali smo na sve nadležne institucije da se što žurnije uspostave tzv. krizni stožeri koji bi se fokusirali na probleme s kojima se suočavaju gospodarstvenici u Bosni i Hercegovini, a koji zahtijevaju koordinirane i efikasne mjere.

Naime, dosadašnji krizni stožeri su individualni i nekoordinirani, a koji malo ili nikako uključuju eksperte iz gospodarstva.

Vanjskotrgovinska komora BiH raspolaže informacijama da su tvrtke angažirane na poslovima vanjskotrgovinskog prometa kako roba tako i usluga, imaju višestruke izazove pred sobom: **vrlo otežan lanac snabdijevanja, ugrožen izvoz, a samim tim i likvidnost vezanu za naplatu od inozemnih partnera, te je u pojedinim sektorima proizvodnja već počela da se svodi na minimum.**

Obzirom da je trenutno teško izvršiti procjenu nastalih šteta ili eventualnih budućih problema, VTK BiH je u cilju prevazilaženja problema informiranosti napravila široki informativni blok s vrlo aktualnim i trenutno dostupnim informacijama za prijevoznike i sve ostale poduzetnike (www.komorabih.ba).

Prateći dosadašnja iskustva zemalja u okruženju koje su pogođene COVID-19 virusom, a koje se većim dijelom sastoje od:

- zdravstvene zaštite uposlenika,
- uspostavi sustava direktnog izvještavanja kontakt točaka ili kriznih stožera o problemima nastalih u njihovom poslovanju i na terenu,
- stabiliziranje lanaca snabdijevanja po modelu osiguravanja koridora za tranzit i transport roba vezanih za snabdijevanje repromaterijalima, kao i izvoz već naručenih roba,
- rad na adekvatnom marketinškom odnosu prema kupcima prema očekivanim zahtjevima potrošača (potrebe za određenim robama),
- napose odnos bankarskog sektora prema gospodarstvenicima u Bosni i Hercegovini, u smislu suspendiranja rata kredita, produženja rokove otplate kredita, rokova plaćanja dugova, te izrade mjera pogodnijih kreditnih linija za gospodarstvenike pogođene ovom krizom.
- Odnos domaćeg institucionalnog finansijskog sektora, kako bi se žurno donijele mjere za ublažavanje posljedica nastalih u poslovanju tvrtki u vanjskotrgovinskom prometu, kao što su: odgođeno plaćanje kredita, poreza, doprinosa, PDV i akciza i slične mjere, uzimajući u obzir efekat „VIŠE SILE“.

Obzirom da ove implikacije koje se odnose na saniranje posljedica posebno u finansijskom segmentu spadaju u nadležnost entiteta, iste je potrebno razraditi i usuglasiti s nadležnim entitetskim tijelima.

Svjesni sveopće situacije smatramo da, kada je u pitanju gospodarstvo u BiH, ima sve elemente krize, te zahtijeva krizno upravljanje i krizno komuniciranje, a o čemu se konačna odluka možete donijeti u što kraćem roku, naravno vodeći računa da su u ovoj komunikaciji nužno potrebna angažiranja eksperata iz oblasti gospodarstva, kao i poduzimanje adekvatnih ili pobrojanih mjera.

Uzimajući u obzir ozbiljnost situacije u BiH i na globalnoj razini, kao medicinsko-zdravstveni problem s enormnim posljedicama na gospodarstvo, finansijsku stabilnost i održivost institucija u BiH, kao i neizvjesnost trajanja istih, ovaj dokument je upućen kao apel Vijeću ministara BiH.

5. Poduzimanje žurnih mjera vezano za COVID-19, s ciljem pružanja potpore gospodarstvu, upućeno Hrvatskoj gospodarskoj komopri 13.03.2020. godine (VM, MVTEO, MPK, MVP, GP, te vlade RS, FBiH i BD obavještene o ovom dopisu)

U vezi s novonastalom situacijom vrlo složenog i otežanog ostvarivanja vanjskotrgovinskog prometa gospodarstvenika s teritorije Bosne i Hercegovine, vezano za COVID-19, apelirali smo na sve nadležne institucije da se što žurnije fokusiraju na probleme s kojima se suočavaju gospodarstvenici u Bosni i Hercegovini i Republici Hrvatskoj, a koji zahtijevaju koordinirane i efikasne mjere.

Hrvatska gospodarska komora je zamoljena da se kod svojih nadležnih tijela Vlade Republike Hrvatske i nadležnih institucija Europske unije založi za eventualnu uspostavu koridora za transport roba i usluga kroz Republiku Hrvatsku, u slučaju pogoršanih okolnosti vezanih za COVID-19.

Također smo promišljanja da bi privremena odluka o razdvajanju kategorija graničnih prijelaza na robni i putnički, u ovom trenutku rasteretilo pritisak na pojedine granične prijelaze, te ubrzalo promet roba, u smislu da osiguramo određene granične prijelaze samo za promet roba i tereta.

6. Privrednim komorama predložene zajedničke inicijative:

NAPUTAK ZA VOZAČE I PRIJEVOZNIKE (dostavljeno privrednim komorama Srbije, Hrvatske, Crne Gore i Makedonije), kako bi se u slučaju pogoršane epidemiološke situacije, na restriktivnim listama za prijevoznike većine zemalja našla i Bosna i Hercegovina. U cilju prevazilaženja i ovog problema predlažemo:

I NAPUTAK ZA VOZAČE I PRIJEVOZNIKE

1. Vozač teretnog vozila izuzet je od ograničenja koja se odnose na građane, ali je dužan pri ulasku u Bosnu i Hercegovinu poštivati mjere koje predstavljaju samoizolaciju, na način da na mjestu utovara

ili istovara, koristeći zaštitnu opremu (kapa, rukavice i maska), preda dokumentaciju ukoliko nije predviđena elektronska dostava. Zatim otvara utovarni prostor (ceradu, vrata furgona ili hladnjače), izmjesti se na sigurnu udaljenost i prati tijekom utovara/istovara.

2. Nakon utovara, zatvara utovarni prostor i bez ikakvog kontakta sa ljudima kreće na put, a sve fiziološke potrebe vrši na odmaralištima uz mjere zaštite sebe i drugih, koristeći sredstva zaštite i dezinfekcije, te prijevoz obavlja uz poštivanje Zakona o mobilnim radnicima.

3. Nakon istovara, zatvara utovarni prostor i bez ikakvog kontakta sa ljudima poštuje mjere zaštite i samoizolacije u vozilu ili u mjestu boravka, do narednog termina utovara.

4. Za tranzit teritorije Bosne i Hercegovine, koristi se najkraći put do izlaznog graničnog prijelaza, bez nepotrebnog zadržavanja i kontakta sa ljudima, uz sve mjere zaštite sebe i drugih, uz primjenu i mjere samoizolacije u vozilu.

5. Zadržavanje na graničnim prijelazima mora biti svedeno na minimum bez izlazaka iz vozila.

6. Poslodavci su dužni vozaču obezbjeđiti zaštitnu opremu, sredstva za dezinfekciju i po mogućnosti hranu i vodu.

7. Prilikom dolaska na odmor u svoje boravište, ukoliko netko od članova obitelji ili sam vozač ima sumnju na COVID-19, javlja se u zdravstvenu ustanovu prije narednog puta.

II INICIJATIVA ZA MEĐUSOBNO PRIZNAVANJE MEDICINSKIH DOKUMENATA:

Pored navedenog, predlažemo i da se nadležnim organima država regiona, uputi i zajednička inicijativa za međusobno priznavanje medicinskih dokumenata (nalaza) zvaničnih kliničkih centara (samo za

vozače), kao posljedica testiranja na COVID-19, kako bi vozači, i drugi uposlenici, primjerice monter i sl, mogli ulaziti u zemlje i odraditi ugovorene poslove.

III INICIJATIVA ZA PREKATEGORIZIRANJE GRANIČNIH PRIJELAZA, na ograničeni period, tj. Razdvajanje prijelaza na one za robno-teretni a posebno za putnički promet, kako bi se rasteretio pritisak na iste i olakšao protok roba.

7. Prijedlog mjera iz turističkog sektora

Turistički sektor na prvo mjesto stavlja ljude i njihovu dobrobit. Kao agencija Ujedinjenih naroda koja doprinosi turizmu održivom razvoju, UNWTO je objavio zajedničku izjavu sa WHO, vodećom agencijom UN-a za globalni odgovor na COVID-19. Obje organizacije pozivaju na odgovornost i pojačanu koordinaciju kako bi se osiguralo da se zdravstvene mjere provode. Nadalje, odgovor turizma mora biti odmjeran i dosljedan, proporcionalan prijetnji javnom zdravlju i na temelju lokalne procjene rizika.

Turistički sektor trenutno je jedan od najteže pogođenih sektora gospodarstva izbijanjem COVID-19, s utjecajem na ponudu i potražnju putovanja. S obzirom na promjenjivu prirodu situacije, prerano je procijeniti puni utjecaj COVID-19 na međunarodni turizam. Za svoju početnu procjenu, UNWTO uzima referentni scenarij SARS-a iz 2003. godine, uzimajući u obzir veličinu i dinamiku globalnih putovanja i trenutnih poremećaja, zemljopisno širenje COVID-19 i njegov potencijalni gospodarski utjecaj:

- UNWTO od danas procjenjuje da bi svjetski dolazak turista u 2020. mogao pasti između 1% i 3%, što je pad od predviđenog rasta od 3% do 4% početkom siječnja 2020. godine.
-
- To bi moglo dovesti do gubitka od 30 do 50 milijardi američkih dolara potrošnje od strane međunarodnih posjetitelja (međunarodni primici od turizma).
- Do sada se očekuje da su najviše pogođeni Azija i Pacifik (pad od 9% do 12% u međunarodnim turističkim dolascima, što je pad od rasta od 5% do 6% početkom siječnja 2020)
- Procjene za ostale svjetske regije trenutno su preuranjene s obzirom na brzo razvijajuću situaciju.

Očekuje se da će mala i srednja poduzeća (koja čine oko 80% turističkog sektora) biti posebno pogođena. To bi moglo utjecati na milijune sredstava za život u cijelom svijetu, uključujući ranjive zajednice koje se oslanjaju na turizam kao na poticaj njihovog razvoja i ekonomske uključenosti. Zbog svoje gospodarske prirode i dubokog društvenog otiska, turizam ima ulogu pomaganja pogođenim društvima i zajednicama u rastu i stabilnosti. Tijekom godina, sektor je kontinuirano dokazao svoju otpornost i sposobnost, ne samo da se uspio odbraniti kao sektor, već i da vodi širi ekonomski i društveni oporavak. To ovisi o adekvatnoj političkoj podršci i priznanju.

U ovom kontekstu UNWTO poziva na:

- financijsku i političku potporu za mjere oporavka usmjerene na sektor turizma u najugroženijim zemljama;
- mjere oporavka i poticaji koji se planiraju i provode u koordinaciji s međunarodnim razvojnim i donatorskim organizacijama; i
- turistička podrška koja će biti uključena u šire planove oporavka i akcije pogođenih Kao i do sada, UNWTO će pružiti smjernice i podršku za mjere oporavka svojih članova, privatnog i javnog turističkog sektora, uključujući organizatore turističkih događanja i sajmova.

U prostorijama Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine održana je, 09.03.2020. u 11:00 h 3. sjednica Odbora Grupacije turizma i ugostiteljstva. Na sastanku je pored redovnih tema razgovarano o situaciji oko koronavirusa.

Članovi Odbora su istaknuli kako se turistički djelatnici susreću s velikim problemima. Na turizam se stavlja naglasak, kako je kazano na sastanku, iako to nije jedina gospodarska grana, sve su jednako važne i relevantne sa svojim doprinosima. Međutim turizam ima jednu dodatnu osjetljivost na globalne poremećaje. Poznato je da su jako bitna tržišta za ovu granu gospodarstva Kina, Južna Koreja, Japan, Francuska, Njemačka, Italija, Slovenija i Hrvatska.

Danas smo u situaciji kada su potpuno otkazani dolasci turista iz navedenih zemalja. Otkazani su svi znanstveni skupovi i međunarodne konferencije. Broj otkazanih noćenja se kreće:

- ožujak oko 210 000 noćenja
- travanj oko 300 000 noćenja
- svibanj oko 350 000 noćenja

Radi svega navedenog Vanjskotrgovinska komora Bosne i Hercegovine upozorava da svi trebaju biti svjesni i činiti sve što je moguće da se eventualni negativni efekti na turizam što više umanje u nastavku krize oko koronavirusa.

Neke od mjera koje predlaže Vanjskotrgovinska komora su:

- **Beskatmatnih pozajmica turističkim agencijama, hotelijerstvu za tekuću likvidnost sa grejs periodom otplate kao i odgođeno plaćanje prema finansijskim institucijama (krediti) najmanje do 15.4. do kada očekujemo nove informacije o situaciji na zdravstvenom planu;**
- **Odgadjanje plaćanja poreza i doprinosa, tokom proglašenog kriznog perioda, za sve zaposlene u agencijama, hotelijerstvu i putničkom transportu koji su zasnovali radni odnos minimalno u prethodnoj godini (2019.) kao i obaveze zaposlenih prema bankama (licni krediti) takođe najmanje do 15.4. 2020. godine;**
- **Banke trebaju osigurati potrebnu likvidnost svim tvrtkama koje se suoče sa problemima. U tom bi smjeru vlada mogla osigurati ciljane kreditne garancije kako bi se pokrile kratkoročne potrebe za likvidnošću poduzeća.**
- **Što se tiče turističkih poduzeća, smanjenje troškova električne energije koja zajedno s platnim spiskom čini najveći dio troškova tih poduzeća, posebno hotela.**
- **produljenje roka za podnošenje poreznih prijava, jer se mnogi računovodstveni / porezni uredi ne mogu pridržavati rokova zbog izostanka svojih zaposlenika s posla.**

8. Usklađivanje propisanih mjera

Uzimajući niz mjera propisanih od strane entitetskih Vlada i njihovih resornih tijela, a koje dovode i do različitosti postupanja na terenu, u smislu izdavanja naredbi o samoizolaciji iako nisu striktno propisane za vozače, zbog postulata kabinske samoizolacije, upućen je akt Ministarstvu civilnih poslova koje treba poraditi na istome. Upravo ove različitosti dovode do zabune u postupanju i krivog informiranja.

9. Inicijativa za međunarodno priznavanje zdravstvenih dokumenata

Slijedom više zahtjeva kompanija koje su dužne u Bosni i Hercegovini poduzeti naručene i ugovorene poslove koji se tiču instaliranja opreme, kontrole tehnika, remonta i drugih aktivnosti, a koje prema naputcima entitetskih Ministarstava zdravlja ne mogu u adekvatnim

VANJSKOTRGOVINSKA KOMORA BOSNE I HERCEGOVINE
СПОЉНОТРГОВИНСКА КОМОРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
FOREIGN TRADE CHAMBER OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

vremenskim rokovima ispuniti ugovorene obveze, upućena je inicijativa Ministarstvu civilnih poslova BiH da, u suradnji sa entitetskim Ministarstvima zdravlja, te u suradnji sa nadležnim istovjetnim tijelima susjednih država, pokuša ishoditi međunarodno priznavanje zdravstvenih dokumenata i prateće medicinske dokumentacije o testiranju na COVID-19.

Kao druga varijanta predloženo je propuštanje istih osoba uz predočeni ugovor i poimenični popis istih, ovjeren od strane kompanije naručitelja posla, a da se o trošku kompanije testiraju po ulasku u BiH i pristupe naručenim radnim aktivnostima.

PREDSJEDNIK
Dr.sc. Vjekoslav Vuković

